

2. L'empresa

L'empresa és el motor de l'activitat econòmica. Les idees que acabem de veure poden servir-nos de base per a donar-ne una definició.

Una **empresa** és la unitat econòmica de producció que combina els diferents factors productius (recursos naturals, treball i capital) per crear béns i serveis que posa a disposició dels consumidors. La direcció de l'empresa, que actua sempre en un entorn incert i de risc, organitza i coordina tots aquests factors.

Analitzant aquesta definició, podem veure que l'empresa fa diverses funcions en la societat en què es desenvolupa (Fig. 1.3).

Abans d'exposar la noció d'*empresa* íntegrament, fem un recorregut per l'evolució històrica i vegem les diverses teories sobre l'empresa.

2.1. Evolució històrica de l'empresa

L'empresa és una forma d'organització de l'activitat econòmica que ha evolucionat al llarg de la història, des de l'edat mitjana fins a l'actualitat (Fig. 1.4).

Del segle XII al XV

L'activitat econòmica es trobava centralitzada en **petits artesans** que, durant el feudalisme, s'agrupaven en gremis. Després van aparèixer les primeres **empreses comercials**, que es dedicaven a vendre els productes que confeccionaven els artesans.

A mesura que es desenvolupaven les relacions comercials i les exportacions es va incrementar la quantitat d'or i plata, fruit de les transaccions econòmiques, i va aparèixer el **mercantilisme**, que va ajudar a enfortir les economies dels països.

Del segle XVI al XVIII

Posteriorment, amb l'acumulació de capitals i la coordinació de diverses especialitats sota una direcció única, es començaren a crear les **primeres fàbriques**.

La formació de les fàbriques requeria grans aportacions de capital i una bona organització, per la qual cosa es va recórrer al mètode de vendre participacions que atorgaven als compradors la condició de socis, amb el consegüent dret a participar dels guanys. Així va sorgir la **societat anònima** i, d'alguna manera, el **capitalisme** (segles XVII i XVIII).

Segles XIX i XX

A la fi del segle XVIII i principis del segle XIX va arribar la **Primera Revolució Industrial**, dinamitzada per la burgesia ascendent. Va suposar la mecanització de les fàbriques, la màquina de vapor, la millora de les comunicacions, el ferrocarril, etc., cosa que va generar la necessitat de majors capitals. Van començar a tenir una importància fonamental els bancs com a prestadors de diners.

En el segle XIX es va produir la **Segona Revolució Industrial**, acompanyada de grans descobriments científics com l'electricitat, els quals van produir millores en la maquinària i la tecnologia en general.

En aquesta etapa es generalitza la producció en massa en fàbriques de gran grandària que necessitaven grans quantitats d'obrers. El creixement empresarial es va consolidar durant tot el segle XIX, i al final d'aquesta centúria van néixer les tècniques de direcció i organització empresarial, que van constituir els antecedents dels moderns sistemes de gestió i direcció d'empreses.

En aquesta època **Henry Ford** va introduir la cadena de muntatge en la seva empresa d'automòbils, la qual cosa va permetre fabricar en massa un producte tecnològicament complex abaratint costos. Aquest model es va anar consolidant fins a mitjans del segle XX. Posteriorment, va evolucionar a una producció més personalitzada i de major contingut tecnològic, ja que, fins llavors, en produir en sèrie tots els productes eren iguals.

Segle XXI

Actualment, a causa de la globalització, l'empresa gira entorn de les noves tecnologies, els nous **mercats a Internet**, la societat del coneixement i, sobretot, la recerca i desenvolupament de nous productes i noves formes de produir, amb la qual cosa el capital intel·lectual dels integrants de l'empresa adquireix major importància.

Combina els **factors de producció**, que obté bàsicament de les famílies.

Produeix béns i serveis, transformant les matèries primeres en productes acabats per a satisfer les necessitats dels consumidors.

Distribueix els **béns i serveis** entre els consumidors, posant-los a la seva disposició.

L'empresari **coordina** i actua en condicions de **risc**: arrisca el capital avançant els pagaments abans de vendre el producte.

Crea **riquesa** per retribuir els factors productius i contribueix al desenvolupament econòmic de la societat, a més de generar ocupació.

Fig. 1.3. Funcions de l'empresa.

Fig. 1.4. Evolució històrica de l'empresa.